

Tsolgo algkoolis helises viimast korda koolikell

Käesoleval kevadel suleti Eestis 26 väikest maa-kooli, nende hulgas ka Lasva valla Tsolgo algkool, mille asutamisest möödus äsja 190 aastat.

ANNA RINNE

KOOLI LÜHIKE AJALUGU. XIX sajandi esimesel kümnendil Vastsõ-Koiola mõisast eraldatud Timo mõisas kooli rajamisega ei rutatud. Viivituse pärast karistati Põlva kihelkonna kiriku eestseisjat von Samsonit 1811. aasta märtsis kümnerubla rahatrahviga.

Sama aasta maikuuks oli Tsolgo külla rajatav koolimaja siiski pea-aegu valmis, puudusid veel ahjud ja ka õpetaja. Hoone oli ruudukujulise põhiplaaniga, mõõtmatega 3,5 x 3,5 sülda. 1811. aasta sügisel alustas kool tegevust, koolmeister Oleske Mihkle Petri käe all said seal õpetust kolmkümmend last.

XIX sajandi lõpul ja XX sajandi algul kuni Eesti iseseisvumiseni tegutses Tsolgos teinegi kool. Vene õigeusku siirdunute laste õpetamiseks asutati siin 1848.a. Võru õigeusu kihelkonnakooli Tsolgo abikool — esimene sellelaoline Võrumaal. 1903. aastal loodi Tsolgos Timo õigeusu kihelkonnakool.

Praegune koolihoone, mis ehitati 1912. aastal luteriusu vallakoolile, sai aastatel 1957-1959 juurdeehituse ja see muudeti järkjärgult algkoolist kaheksaklassiliseks kooliks. 1967. aastal jäi Tsolgosse taas üksnes algkool ja kahel viimasel õppeaastal töötas kool ainult kolmeklassilisena Anneli Laansalu juhtimisel. Laulmist õpetas Kai Järvpõld.

Viimasel aastal õppis kolmes klassis kokku kümme last, kellest kolm lõpetasid kolmanda klassi.

Tsolgolased armastasid oma kooli väga. Sellest annab tunnistust kas või seegi, et neil on juba aastaid oma kooli laul, mida enamikul suurematel koolidelgi pole.

Tsolgo kooli laul

Sõnad E. Tõlgo, viis R. Järvpõld

*Vana armas koolimaja
suure kuuseheki sees.
Siin on minu noorusrajad,
siit kord algas koolitee*

*Siin sai selgeks lugemine,
ükskordüks ja laulmine.
Siin sai koerustükke tehtud,
tasuks nurgasseismine.*

*Tänu sulle õpetaja
Sinu hoole, armu eest.
Tänu, et mind õpetasid,
karistasid kurja eest.*

*Tänutundes meenutame
neidki, kes on mulla all.
Aga mälestused kallid
neist mu hinges sügaval.*

*Oh, te kallid kooliajad,
kui saaks teid veel tagasi.
Aga noorus eal ei kordu,
ajatiib viib edasi*

*Jäägu meelde kooliajad,
püsigu me sõprusliit.
Peame kalliks koolisõprust,
kuigi tee meid lahku viind.*

Inimestel oli raske uskuda, et kool suletakse, kuid sellega tuli leppida kui paratamatusega. Leiti, et vanake tuleb väärikalt hingusele saata ja otsustati 30. juunil korraldada kooli vilistlaste viimane kokkutulek, et pärast 190 töörohkemat aastat viimast korda koolikella helistada.

Moodustati päeva korraldav komisjon, kuhu kuulusid viimased õpetajad Anneli Laansalu ja Kai Järvpõld, kauaaegne endine juhataja Eha Järvpõld, kunagise pika-aegse õpetaja Juhan Tepo järglane, siin õpetajana töötanud Aini Järvpõld, endised õpilased Elvi Torma ning Enn Järvpõld oma abikaasa Kajaga. Ka rahvamaja juhataja Helju Keskküla kuulus komisjoni. Neid toetas kõigiti Lasva vallavalitsus eesotsas vallavanem Jüri Nassariga.

VIIMANE KOOLIKELL. 30. juuni pärastlõunal kubises koolimaja ümbrus kokkutulnud rahvast. Inimesi oli tulnud üle kogu Eesti — paikadest, kuhu elusaatus oli neid Tsolgost läbi aegade viinud. Tsolgolasi oli tulnud küll pealinnast ja selle lähistelt, Tartust, Luunjast, Põlvast, Võrust ja Võrumaalt, rääkimata Tsolgost endast. Tulid need, kel vähegi võimalik, sest nad pidasid oma kooli armsaks ja südamelähedaseks. Kuigi seekord oli kokkutuleku põhjus kurb, oldi siiski rõõmsad kohtumise üle.

Endisi õpetajaid oli kohal 16, oli teisigi koolitöötajaid, kõige rohkem muidugi endisi õpilasi — üle 160. Kõige eakam Tsolgo vilistlane oli 92aastane Hilda Järvpõld (endine Kindsigo). Kõige eakam õpetaja oli selle kirjutise autor, kes töötas selles koolis 15. jaanuarist 1934 kuni 1. oktoobrini 1940.

Et Tsolgo on alati kuulus olnud oma huvitavate ürituste poolest, ei tulnud ühelgi päevast osavõtjal seegi kord pettuda. Kell 16 helises teise klassi õpilase Aivar Kassaku käes viimane koolikell, mis kutsus kõiki koolimaja juurde, kus algas emotsiooniderohke õhtu, mis kestis hilisööni. Meid tervitasid Anneli Laansalu, Eha Järvpõld ja viimased õpilased.

Välisuksest paremale majaseinale oli paigaldatud kooli mälestustahvel, millelt eemaldati kate. Südamlikke hüvastijätusõnu koolimajale lausus Eha Järvpõld. Teistes sõnavõttudes avaldati ka lootust, et ees ootavad paremad ajad, mis lubavad tühjaksjäänud taludel elustuda ja Tsolgogi taas elamisväärsaks muuta, et mõne aja pärast võiks koolimaja ukсед uuesti õpilaste ees avaneda.

Enn Järvpõld riputas oma suure suguvõsa nimel koolimaja ukse kohale tulekella, et see tuule käes helisedes meenutaks möödujale endist kooli.

MÄLESTUSEKS PIHLAKAS. Mälestuseks koolile istutati leinavormiline pihlakas. Eha-nimelise laulu- ja tantsuansambli liikmed moodusta-

Puu istutamisega on ametis endised Tsolgo kooli õpilased — puutöömeister Enn Järvpõld ja Tallinna Tehnikaülikooli õppejõud Lembit Järvpõld.

2 x ERAKOGU

Anneli Laansalu oma viimaste õpilastega, viimast koolikella helistab teise klassi õpilane Aivar Kassak.

sid ringi ümber istutatud puu ja esitasid Aini Järvpõllu omaloomingulise „Loitsu“, et liigutuste ja sõnade kaudu puu hoogsalt kasvama aidata.

Rongkäigus mindi rahvamaja juurde, kus lehviva riigilipu juures lauldi hümnit ja laulu „On kallid mulle kodupaik“ saatel heisati riigilipu kõrvale ka kodukandi oma lipp.

Edaspidine tegevus jätkus juba rahvamajas.

Süüdati küünlad mälestamiseks suletud kooli, manalateele lahkunud endisi õpetajaid, õpilasi ja teisi kooli töötajaid ning kõiki, kes kuidagi kooliga seotud on olnud.

Sõnavõttud vaheldusid ettekannetega, neid esitasid õpilased, ansambel ja Kungla orkester. Oli lilli ja tänusõnu ning kingitusi, pillimehedki polnud kitsid tušši mängimisega.

Huviga kuulati vallavanem Jüri Nassari esinemist. Temagi polnud tulnud tühjade kätega. Õpilased

said koguka kommikoti, õpetajad lilled, oli fotoalbum, kuhu koguda mälestusi koolist. Kaasas oli tal ka koroonalaud, mille soovitas paigutada raamatukogu kõrvale nüüdseks tühja klassiruumi, kus külanõored võiksid oma vaba aega veeta.

Märkamatult oligi aeg jõudnud õhtusse. Oli viimane aeg kehakinnituseks, sest perenaiste poolt kaetud rikkalik peolaud ootas tühjendamist, mida tehti.

Kui lavale asus tantsuansambel Sulatsõ, läks lahti jalakeerutuseks, et oma istumisest kangeks jäänud luid-liikmeid sirutada.

Lahkumisel oli küll rõõm südames toredate kohtumiste pärast, kuid nukrus näris siiski hinge, sest Tsolgo kooli pole enam ja üks-teisele öeldud hüvastijätusõnad „kohtumiseni kooli taasavamisel“ jäid utopistilistena kõrvu kõlama.

Aitäh korraldajatele meeleoluka päeva korraldamise eest!